20/02/2019

Η εντυπωσιακή Παναγιά του Βράχου στη Νεμέα

/ Ιερές Μονές

Μία μοναδική εμπειρία κατάνυξης και αρχιτεκτονικής σε περιμένει στο ανατολικό και απόκρημνο μέρος του βράχου με το μεσαιωνικό όνομα Πολυφέγγους, το λεγόμενο «βουνό της Παναγίας» όπως το ονομάζουν οι ντόπιοι, στην είσοδο της Νεμέας. Εκεί θα βρεις την Παναγιά του βράχου, ερείπια μίας παλιάς εκκλησίας χτισμένη κυριολεκτικά μέσα στο σπήλαιο.

Στο νότιο τμήμα του βράχου θα δεις επίσης έναν μοναδικό μεσαιωνικό οικισμό, τα απομεινάρια του οποίου μαρτυρούν ότι τα σπίτια είχαν χτιστεί εφαπτόμενα το ένα στο άλλο, ενώ στη ρίζα του βράχου υπάρχει δεξαμενή νερού προφανώς για την ύδρευση του οικισμού. Στην κορυφή του Πολυφέγγους υπάρχουν επίσης ερείπια ογκώδους τείχους με πολεμίστρες! πρόκειται για το μικρό φρούριο του Πολυφέγγους που έλεγχε την στενή είσοδο προς την Νεμέα. Στον κατάλογο των φρουρίων του Πριγκηπάτου Μορεώς, του 1377, αναφέρεται ως «Santo Georgio de Polifengno» ενώ σε κείμενα της Τουρκοκρατίας αναφέρεται με το όνομα Άγιος Γεώργιος, που ήταν η τότε ονομασία της Νεμέας.

Τα ερείπια της παλιάς εκκλησίας της Παναγιάς του Βράχου, μέσα στο σπήλαιο είναι ένα εντυπωσιακό θέαμα που πρέπει οπωσδήποτε να δεις από κοντά. Πρόκειται για το καθολικό της παλιάς μονής, το οποίο καλύπτει το ¼ του μήκους του κοιλώματος του σπηλαίου.

Σε βραχώδη τοίχο του ερειπωμένου ναού σώζονται ως σήμερα τοιχογραφίες άριστης τέχνης που θεωρούνται ότι είναι του 11ου ή 12ου αιώνα. Από αυτές ξεχωρίζουν η εικόνα της Υπαπαντής και του Αγίου Γεωργίου. Κάποιοι υποστηρίζουν ότι πρόκειται για την τοποθεσία της έδρας της Επισκοπή Πολυφέγγους που αναφέρεται από το 1292 έως το 1458, οπότε το κάστρο κυριεύθηκε από τον Μωάμεθ τον Πορθητή. Τότε άρχισε και η παρακμής της με την οριστική παύση της το 1608.

Χειρόγραφο του Γάλλου Pouqueville (1730) αναφέρει ότι το Πολυφέγγος δεν είναι παρά «ένας ψηλός βράχος με 36 εκκλησίες, 60 σπηλιές και μια στέρνα», πιθανόν ως εκκλησίες να χαρακτηρίζει τα ασκητήρια των μοναχών.

Η μεταβυζαντινή μονή της Παναγίας του Βράχου χτίστηκε μετά την καταστροφή του οικισμού του Πολυφέγγους και βρίσκεται σφηνωμένη στην ανατολική και εντελώς κάθετη πλευρά του μονολιθικού βράχου της Πολυφέγγους. Η τοπική παράδοση για τη δημιουργία της αναφέρει ότι στο σημείο όπου χτίστηκε έπεσε ένα μικρό αγόρι ο Λεόντιος, ο οποίος αργότερα βρέθηκε σώος και αβλαβής. Εκεί που βρέθηκε ο μικρός, χτίστηκε το καθολικό της Μονής. Πότε ακριβώς χτίστηκε όμως δεν γνωρίζουμε καθώς τα αρχεία κάηκαν από Τουρκαλβανούς το 1770. Σώθηκαν μόνο οι εικόνες του τέμπλου, κάποια ιερά σκεύη και η ορειχάλκινη κυκλική σφραγίδα της Μονής. Η σφραγίδα εικονίζει την Παναγιά να κρατά στην αγκαλιά της τον Ιησού και την επιγραφή «Μοναστήρι Παναγιάς Πολυφέγγους του Βράχου 1633». Επίσης μνημονεύεται σε Ενετικά έγγραφα του 1698.

Η Παναγία του Βράχου γνώρισε μεγάλες δόξες από τις αρχές του 19ου αι. μέχρι και την εποχή του Καποδίστρια, ενώ κατά τη διάρκεια της Επανάστασης προσέφερε σημαντικές υπηρεσίες στον Αγώνα.

Η Μονή απέχει από τη Νεμέα μόλις ένα χιλιόμετρο. Ο δρόμος μας φέρνει στη λιθόκτιστη, τοξωτή είσοδο, από την οποία μπαίνουμε στην στενή αυλή, έχοντας πάντα «δίπλα» μας το βράχο. Δεξιά και αρκετά ψηλά βρίσκονται τα κελιά και το Καθολικό της Μονής, ενώ στην άκρη της αυλής υπάρχει ένα ημιερειπωμένο, διώροφο κτίσμα. Στον τοίχο του, προς τον γκρεμό υπάρχουν πολεμίστρες. Κοντά στην είσοδο η πέτρινη σκάλα με τα 70 σκαλοπάτια της και τις πολλές στροφές, ανεβαίνει κατακόρυφα το βράχο και καταλήγει σε μικρό πλακόστρωτο εξώστη,

εδώ προστατευόμαστε από τείχος, κι αυτό με πολεμίστρες. Στο μέσο του υψώνεται πετρόκτιστο αψιδωτό κωδωνοστάσιο. Στην άλλη άκρη του εξώστη υπάρχει ο ναΐσκος της Παναγίας. Στην εξωτερική όψη της τρίπλευρης κόγχης του ναού υπάρχει θωράκιο με διακοσμητικά σχέδια βυζαντινής τεχνοτροπίας. Γενικά σε διάφορα σημεία παρατηρούνται βυζαντινής τέχνης διακοσμητικά, οδηγώντας μας σε συμπέρασμα ότι προέρχονται από την παλιά Μονή.

Τα κελιά φωτίζονται αμυδρά και επικοινωνούν μεταξύ τους με εσωτερικές πόρτες. Η στέγη σε όλα είναι πέτρινη, θολωτή και παραπέμπει σε κατακόμβες. Το καθολικό της Μονής είναι αφιερωμένο στη Κοίμηση της Θεοτόκου. Απλή βασιλική, με θολωτή πέτρινη στέγη, σκεπασμένη εξωτερικά από κεραμίδια. Η στέγη φθάνει ως το ύψος του σπηλαίου, το οποίο έχει ενσωματωθεί στον κύριος ναό, τυπικό δείγμα σπηλαιοεκκλησίας. Στο ναό μπαίνουμε από πλαϊνή πόρτα, ενώ ακριβώς απέναντι υπάρχει άλλη πόρτα που οδηγεί στον εξώστη. Το μήκος του ναού εσωτερικά είναι 5,60 × 2.70 μέτρα. Οι επιφάνειες των τοίχων του κτιστού μέρους του κυρίως ναού, του ιερού της οροφής φέρουν τοιχογραφίες του 17^{ου} αιώνα, οι οποίες έχουν υποστεί φθορές από την υγρασία και τον καπνό, αλλά και βανδαλισμούς. Η ιδιαιτερότητα εντοπίζεται στην τοιχογραφία πάνω από την Αγία Τράπεζα. Εικονίζεται ο Χριστός, όμως στις τέσσερις γωνίες, αντίς για τους 4 Ευαγγελιστές, όπως συνηθίζεται, υπάρχουν τα ζώα της αποκάλυψης. Στο βάθος του σπηλαίου, υπάρχει φυσική δεξαμενή.